

**HOGESCHOOL
UTRECHT**

Onderzoekstemplates

Templates voor een onderzoeksvoorstel, een onderzoeksplan en een onderzoeksrapport

Versie: 1.0
Datum: november 2010

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Doel	4
Context.....	4
Onderzoekstypen	4
Gebruik.....	5
Voorbeelden.....	5
Onderzoeksvoorstel	6
1. Werktitel	6
2. Identificatie	6
3. Doelen.....	6
4. Achtergrond en uitgangspunten	6
5. Theorie/literatuur	6
6. Onderzoeksmethoden	6
7. Verwachte resultaten	7
8. Planning	7
9. Risico's	7
10. Bronnen	7
Aandachtspunten onderzoeksvoorstel	7
Onderzoeksplan	8
1. Titelpagina	8
2. Samenvatting van relevante bronnen	8
3. Doelen/doelstellingen/vraagstellingen/hypothesen	8
4. Achtergrond en uitgangspunten	8
5. Theorie/literatuur	9
6. Onderzoeksmethoden	9
7. Participanten.....	9
8. Procedures.....	10
9. Gegevens verzamelen en analyseren	10
10. Verwachte resultaten	10
11. Planning, budget en middelen	10
12. Risico's	11
13. Hoofdpunten.....	11
14. Bronnen	11
Aandachtspunten onderzoeksplan	11
Onderzoeksrapport	12
1. Titelpagina	12
2. Inhoudsopgave	12
3. Voorwoord.....	12
4. Samenvatting	12
5. Inleiding	12
6. Theoretisch kader	13
7. Vraagstellingen/hypothesen.....	14
8. Onderzoeksmethoden	14

9. Resultaten & analyse	16
10. Discussie	16
11. Bronnen	16
12. Bijlagen	17
13. Colofon	17
Aandachtspunten onderzoeksrapport	17
De relatie tussen het onderzoeksvoorstel, -plan en -rapport	18
Aanbevolen literatuur	19
Een onderzoeksvoorstel en onderzoeksplan schrijven	19
Een onderzoeksrapport schrijven	19
Onderzoek verrichten	19
Gegevens analyseren	20
Informatie over crossmediaal onderzoek	20
Colofon	21

Inleiding

Doel

Het doel van dit document is studenten de benodigde richtlijnen te geven om een onderzoeksvoorstel, onderzoeksplan en/of een onderzoeksrapport te schrijven. Dit document beschrijft een aantal essentiële punten die deze documenten horen te bevatten.

Context

De context van deze templates is het onderzoek dat door het Crossmedialab wordt verricht. Het onderzoek betreft altijd onderwerpen in de diverse media, communicatie- en/of informatietechnologie.

Onderzoekstypen

Er zijn verschillende soorten onderzoek. Het is gebruikelijk om onderscheid aan te brengen tussen verkennend onderzoek, beschrijvend onderzoek en verklarend onderzoek.

- Verkennend onderzoek geeft inzicht in en begrip van een kwestie of situatie. Verkennend onderzoek kan mogelijke oorzaken verduidelijken zodat het probleem beter afgebakend wordt en daarnaast kan het zelfs hypothesen opleveren. Zo vergemakkelijkt het de bepaling van de beste onderzoeksopzet, de beste methode van gegevens verzamelen en de beste onderwerpkeuze. Verkennend onderzoek steunt vaak op secundair onderzoek, zoals overzichten van beschikbare literatuur en/of gegevens, of op kwalitatieve benaderingen zoals informele gedachtewisselingen met consumenten, werknemers, managers of concurrenten, en op formelere benaderingen via diepte-interviews, focusgroepen, projectieve methoden, casusanalyses of pilot-onderzoeken. Verkennend onderzoek verloopt meestal via een formeel onderzoeksproject.
- Beschrijvend onderzoek classificeert fenomenen. Het beschrijft gegevens en kenmerken van de populatie of de bestudeerde fenomenen. De beschrijving heeft meestal het format van frequenties, gemiddelden en andere statistische berekeningen gebaseerd op survey-onderzoeken. Hoewel de gegevensbeschrijving feitelijk, accuraat en systematisch is, levert zulk onderzoek niet de *oorzaak* van een situatie op. Daardoor kan een beschrijvend onderzoek geen causaal verband aantonen, waarbij de ene variabele de andere beïnvloedt.
- Verklarend onderzoek is een formele en ingekaderde poging om oorzaak en effect van een bepaald fenomeen vast te stellen. Dit gebeurt aan de hand van hypothesen en verklarende stellingen omtrent de relatie tussen bepaalde variabelen. Deze variabelen zijn onderdeel van een model dat is bedoeld om te verklaren waarom het fenomeen optreedt, onder welke omstandigheden, voor wie, enzovoort.

Hoewel het proces in de praktijk niet lineair verloopt, gaat verkennend onderzoek vooraf aan beschrijvend onderzoek en gaat beschrijvend onderzoek over het algemeen vooraf aan verklarend onderzoek. Je kunt bijvoorbeeld verschillende casussen bestuderen en mensen in een interview vragen waarom ze sociale media gebruiken (beschrijvend onderzoek), statistische gegevens verzamelen over wanneer wie welke sociale media gebruikt, waarvoor en in welke mate (beschrijvend onderzoek) en de hypothese toetsen dat mensen een bepaald sociaal medium meer gebruiken naarmate dat meer status met zich meebrengt (verklarend onderzoek).

Het is cruciaal dat je duidelijk voor ogen staat welk soort onderzoek je wilt verrichten, vooral ook omdat dat bepaalt hoe je je onderzoek moet plannen en uitvoeren en hoe je het rapport schrijft.

Gebruik

Deze richtlijnen zijn afkomstig uit meerdere bronnen en daarna toegesneden op de context van het Crossmedialab. Toch kan de aanpak van een specifiek onderzoek enigszins afwijken van de voorgestelde modellen. Raadpleeg in zo'n geval altijd je begeleider.

Voorbeelden

Voorbeelden van onderzoeksvorstellen, -plannen en -rapporten zijn verkrijgbaar bij het Crossmedialab en zijn te vinden op <http://www.crossmedialab.nl/curious> en <http://www.crossmedialab.nl/impact>. In het gedeelte 'Aanbevolen literatuur' vind je nuttige bronnen voor meer informatie over de verschillende onderwerpen.

Onderzoeksvoorstel

Een onderzoeksvoorstel is een kort document van 1 tot 3 bladzijden met de belangrijkste punten van je voorgenomen onderzoek. Schrijf je onderzoeksvoorstel op basis van de onderstaande informatie.

Het onderzoeksvoorstel moet door je begeleider worden goedgekeurd.

1. **Werktitel**

Zorg voor een voorlopige titel die de inhoud en richting van je onderzoeksproject beschrijft.

2. **Identificatie**

Naam en ID-nummer van de student(en), vakgroep, naam cursus, datum, versie (concept, goedgekeurd, ingeleverd), versienummer van het document.

3. **Doelen**

Wat wil je weten, bewijzen, aantonen, analyseren, toetsen, onderzoeken of bestuderen? Houd in je achterhoofd dat je anderen moet overtuigen dat deze vraag de moeite van het bestuderen (en beantwoorden) waard is. Orden je onderzoeksdoelen in een logische volgorde en formuleer je onderzoeksvragen nauwkeurig.

4. **Achtergrond en uitgangspunten**

In dit deel beschrijf je de achtergrond van het probleem/onderwerp van je onderzoek en leg je uit waarom het een probleem is en waarom het onderzoek ernaar belangrijk is. Noem de literatuur die je tot nu toe hebt geraadpleegd.

5. **Theorie/literatuur**

Een korte beschrijving van de soort literatuur die je wilt gebruiken. Er wordt nog niet van je verwacht dat je deze literatuur al hebt gelezen, maar je moet laten zien dat je een idee hebt van de soort literatuur die je nodig hebt. Ook moet je de belangrijkste theoretici/schrijvers en eventuele controverses kennen.

6. **Onderzoeksmethoden**

Beschrijf de belangrijkste methoden die je zou willen gebruiken, waarbij je hun belang en nut binnen je onderzoek onderbouwt. Denk goed na over specifieke hulpmiddelen die je eventueel nodig hebt.

7. *Verwachte resultaten*

Beschrijf je verwachtingen: wat zal het voltooide onderzoek toevoegen aan je begrip van (cross)media en communicatie? Noem de producten die je onderzoek zal opleveren.

8. *Planning*

Geef aan hoe veel tijd je nodig denkt te hebben voor elke fase, voor bijvoorbeeld literatuuronderzoek, voorbereidingen, experimenten, toetsing, gegevens verzamelen, gegevens analyseren, herziening, schrijven en de inleverdatum van je verslag.

9. *Risico's*

Inventariseer de risico's die je onderzoek met zich meebrengt en beschrijf de te nemen stappen om die risico's te minimaliseren.

10. *Bronnen*

Noem hier de belangrijkste bronnen die je waarschijnlijk voor je verslag zult gebruiken. Hiermee geef je een idee van de richting(en) die je denkt in te slaan. Uiteraard bevat deze lijst de bronnen die in het voorstel worden genoemd, maar ook andere belangrijke bronnen. Het is niet nodig om alle mogelijke bronnen te noemen.

Aandachtspunten onderzoeksvoorstel

- Beschrijf je voorstel beknopt en nauwkeurig.
- Noem je beste ideeën!
- Zorg dat je weet waar je over praat en benader elk probleem met enthousiasme.

Onderzoeksplan

Het onderzoeksplan is een volledige beschrijving van het beoogde onderzoek, dat je ontwikkelt onder supervisie van je toegewezen begeleider. Via het volledige voorstel dient de student overtuigend aan te tonen dat het onderzoek een bijdrage levert aan een kwestie of probleem met betrekking tot crossmedia. Het complete onderzoeksplan beslaat vijf tot tien bladzijden en vermeldt de belangrijkste onderzoekspunten en hun mogelijke uitkomsten. Het moet gebaseerd zijn op een goedgekeurd onderzoeksvoorstel.

Baseer je onderzoeksplan op de onderstaande informatie. Laat de genummerde delen weg die geen betrekking hebben op jouw onderzoek.

Het onderzoeksplan moet door de begeleider worden goedgekeurd.

1. **Titelpagina**

- a. Titel van het onderzoeksplan die het onderwerp beschrijft.
- b. Alle documenten dienen de elementaire metagegevens bevatten: naam van de schrijver(s), datum, vakgroep, naam van de cursus, versie (concept, goedgekeurd, ingeleverd), versienummer van het document, naam van de begeleider.

2. **Samenvatting van relevante bronnen**

In geval van uitgebreide documentatie, kan de volgende bladzijde een korte samenvatting van de relevante bronnen van maximaal 100 woorden bevatten.

3. **Doelen/doelstellingen/vraagstellingen/hypothesen**

- a. Beschrijf globaal het onderzoeksprobleem.
- b. Beschrijf de primaire en secundaire doelen/doelstellingen van het onderzoek of de vraagstellingen of hypothesen van het project:
 - i. Een tot drie afzonderlijke vragen/hypothesen met betrekking tot het onderzoeksgebied.
 - ii. Formuleer de vraagstelling(en) in heldere taal in de vorm van een vraag (hoe, waarom of wat). De hypothesen moeten als stellingen worden geformuleerd.

4. **Achtergrond en uitgangspunten**

Vat kort samen wat er al bekend is over de kwestie, welke lacunes deze informatie vertoont en welk relevant onderzoek al is verricht. Noem bronnen, maar alleen als ze rechtstreeks relevant zijn.

Ruim ook een kort gedeelte in ter verduidelijking van het probleem binnen het onderzoeksterrein. In het kort beschrijf je waarom het onderzoek belangrijk is voor 1) de onderzoeksgemeenschap; 2) de industrie; 3) de nationale economische concurrentiepositie

en/of de maatschappij. Beschrijf eventuele potentiële voordelen voor participanten bij deelname aan het onderzoek (afgezien van betaling voor deelname) en potentiële maatschappelijke voordelen die waarschijnlijk uit het onderzoek voortvloeien. Neem in dit deel ook verwijzingen op naar tijdschrift- en krantenartikelen die het belang van het onderzoeksterrein vaststellen.

5. Theorie/literatuur

Geef een synopsis van de literatuur die je zo mogelijk al hebt gelezen en beschrijf de soort literatuur die je zult bestuderen. In deze fase is het te vroeg om te verwachten dat je alle literatuur al hebt bestudeerd maar er wordt van je verwacht dat je een idee hebt van de vakgebieden waarvan je de literatuur zult bestuderen. Ook moet je de belangrijkste theoretici/schrijvers en eventuele controverses kennen.

6. Onderzoeksmethoden

In het hoofdstuk over methodologie beschrijf je in detail hoe je het onderzoek gaat verrichten. Uit de gedetailleerde beschrijvingen van de methoden moet blijken wat het verband met de onderzoeksvraag is en waar je de daadwerkelijke gegevens vandaan gaat halen. Een goed methodologiehoofdstuk beschrijft het verzamelen van de gegevens zo gedetailleerd dat een ander dit gedeelte zou kunnen uitvoeren op basis van je instructies.

- a. Beschrijf het onderzoeksontwerp wanneer er experimenten aan te pas komen.
- b. Beschrijf de soort methoden die je kunt gebruiken:
 - Casussen (n = 1>5)
 - Enquêtes (n>30)
 - Interviews
 - Wiskundige modellen
 - Computersimulatie
 - Statistische meta-analyse van (industriële of economische) gegevens
 - enzovoort
- c. Beschrijf hoe de concepten in de hypothese worden gemeten (operationalisering).
- d. Beschrijf de te gebruiken instrumenten en materialen (enquêtes, videoclips, enz.).
- e. Mechanismen voor kwaliteitsbewaking van het onderzoek, zoals controle op subjectiviteit of veilige opslag van gegevens.

Besteed bijzondere aandacht aan de twee onderstaande punten.

7. Participanten

- a. Beschrijf de participanten in het onderzoek en de populatie waaruit je ze zult betrekken/ hebt betrokken.
- b. Beschrijf eventuele selectieprocedures en criteria voor toelating of uitsluiting.
- c. Geef de omvang op van je steekproef en leg verantwoording af over de manier waarop je tot de beoogde omvang van je steekproef bent gekomen.
- d. Beschrijf hoe je participanten gaat werven.
- e. Leg uit hoe je je wervingsmateriaal gaat gebruiken.
- f. Geef oplossingen voor eventuele privacykwesties met betrekking tot de wervingsprocedure.

- g. Beschrijf wie weloverwogen toestemming aan de participanten zal vragen en hoe, wanneer en waar toestemming wordt gevraagd.
- h. Als het onderzoek kwetsbare populaties betreft (bijv. kinderen, gevangenen, verstandelijk gehandicapte volwassenen, niet-Nederlandssprekenden), beschrijf je de manier waarop je hun begrip van het onderzoek zult garanderen en de extra beschermingsmaatregelen om hun vrijwillige participatie te waarborgen.
- i. Als een vrijstelling van toestemming is vereist, dien je een verantwoording voor de vrijstelling/wijziging te geven en eventuele alternatieve procedures te beschrijven om participanten te informeren over het onderzoek.
- j. Indien van toepassing meld je de vorm, hoogte en schema van betaling aan participanten.
- k. Denk na over eventuele ethische overwegingen.

8. Procedures

- a. Als je onderzoek slechts analyse van bestaande gegevens betreft:
 - i. Beschrijf de bron(nen) van de gegevens en of deze al dan niet vrijelijk toegankelijk is/zijn.
- b. Als je onderzoek direct of indirect contact met proefpersonen met zich meebrengt, geef je de volgende gegevens:
 - i. Onderzoeksprocedures, waaronder de volgorde en het tijdpad.
 - ii. Vereist aantal onderzoekscontacten of -bezoeken van participanten.
 - iii. Verwachte duur van het onderzoek.
 - iv. Kader waarin het onderzoek wordt verricht.

9. Gegevens verzamelen en analyseren

- a. Beschrijf hoe de gegevens worden verzameld (op papier, elektronisch, enzovoort), opgeslagen en beschikbaar gemaakt voor verdere analyse.
- b. Beschrijf het format en de applicaties waarmee de gegevens worden verzameld, opgeslagen en geanalyseerd (bijv. SPSS, Excel).
- c. Stel een beknopt plan op voor gegevensanalyse en beschrijf de aard van de variabelen die deze moet opleveren.
- d. Beschrijf hoe gegevens van proefpersonen geïdentificeerd kunnen worden.

Let op: Identificatiegegevens zijn onder meer ID-code of naam, adres, burgerservicenummer, enzovoort, en andere indirecte identificatiegegevens (bijv. geboortedatum) die in combinatie met andere variabelen een proefpersoon traceerbaar maken. Deze categorieën geven minimale normen weer. Neem privacy- en beveiligingsregels in acht.

10. Verwachte resultaten

- a. Schets beknopt de verwachte resultaten van het onderzoek.
- b. Schets beknopt hoe de resultaten worden gepresenteerd (grafieken, curven, tabellen, enz.).

11. Planning, budget en middelen

- a. Planning – een ruwe schatting van het tijdpad

- i. Literatuuroverzicht
 - ii. Onderzoeksvorbereidingen
 - iii. Gegevens verzamelen
 - iv. Gegevens analyseren
 - v. Rapportage (voortgangsrapportages, definitief rapport)
 - vi. Publicaties
- b. Budget
 - i. Hoe ga je het onderzoek financieren?
 - ii. Hoe veel tijd gaat het kosten?
 - iii. Heb je tijd en de goedkeuring van je onderzoeksgroep?
 - iv. Toepassing van potentiële fondsen.
 - c. Middelen
Vereiste middelen.

12. *Risico's*

- a. Beschrijf de risico's die aan het onderzoek en de procedures zijn verbonden, waaronder fysieke, psychische, emotionele, sociale, juridische of economische risico's.
- b. Beschrijf de te nemen stappen om die risico's te minimaliseren.
- c. Beschrijf de onderzoekslast voor participanten, zoals tijd, ongemak, te maken kosten, enz.
- d. Beschrijf hoe de privacy van participanten wordt beschermd wanneer bij het verzamelen van gegevens gevoelige vragen onderdeel van het interview uitmaken.

13. *Hoofdpunten*

Voeg een inleidend hoofdstuk toe over de hoofdpunten. Beschrijf elk hoofdstuk met een of twee zinnen.

14. *Bronnen*

Inventariseer de essentiële bronnen voor je onderzoek. Deze lijst moet de bestaande literatuur bevatten en alle bronnen die je onderzoek rechtvaardigen, maar kan ook andere onderwerpen beslaan die aan het voorgestelde onderzoek zijn gerelateerd. Gebruik de standaard APA-stijl voor bronnen (voor geautomatiseerde verwerking van bronnen kun je EndNote X3 voor Windows en Mac gebruiken). Meer informatie is verkrijgbaar bij het Crossmedialab.

Aandachtspunten onderzoeksplan

- Beschrijf je onderzoek beknopt en precies.
- Stel alleen vragen waarop antwoord gegeven kan worden.
- Geef een logische grondslag voor alle onderzoeksvragen/hypothesen.
- Illustreer je voorgestelde oplossing met een paar goede voorbeelden.
- Toon de haalbaarheid van je onderzoeksplan aan.

Onderzoeksrapport

Schrijf het onderzoeksrapport als een wetenschappelijke verantwoording voor de uitvoering van het onderzoek en om de onderzoeksgemeenschap nieuwe, waardevolle kennis te bieden voor verder onderzoek. Het is van groot belang om een volledig en helder verslag te geven van je overwegingen, beslissingen, activiteiten en redeneringen. Het moet mogelijk zijn om het onderzoek volledig te reconstrueren aan de hand van je rapport.

Het onderzoeksrapport moet zijn gebaseerd op een goedgekeurd onderzoeksplan.

Voor je onderzoeksrapport ga je uit van de onderstaande informatie. Laat de genummerde delen weg die geen betrekking hebben op jouw onderzoek.

Het onderzoeksrapport moet worden goedgekeurd door de begeleider .

1. **Titelpagina**

- a. Titel van het onderzoeksrapport die het onderwerp beschrijft.
- b. Alle documenten dienen de elementaire metagegevens bevatten: naam van de schrijver(s), datum, vakgroep, naam van de cursus, versie (concept, goedgekeurd, ingeleverd), versienummer van het document, naam van de begeleider.
- c. Gebruik het logo van het Crossmedialab zodat het rapport herkenbaar is als product van de onderzoeksgroep.

2. **Inhoudsopgave**

Een volledige inhoudsopgave met alle hoofdstukken, paragrafen, bronvermelding, bijlagen en lijst met grafische informatie.

3. **Voorwoord**

Het voorwoord vermeldt in beknopte vorm de context van het onderzoek binnen het Crossmedialab, de bijdrage die jouw onderzoek daaraan levert en een persoonlijke noot over hetgeen je van het onderzoek hebt geleerd, de mensen die je wilt bedanken en het feit dat je blij bent dat je het onderzoek hebt afgerond.

4. **Samenvatting**

Beschrijf in de samenvatting alle belangrijke punten van het onderzoeksrapport met een maximum van 500 woorden.

5. **Inleiding**

De inleiding biedt de lezer de nodige achtergrondinformatie voor het onderzoek waarover in dit document wordt gerapporteerd. Dit onderdeel is bedoeld om de belangstelling van de

lezer voor het onderwerp te wekken en geeft een brede grondslag aan het probleem dat tot het onderzoek heeft geleid.

1. Het eerste deel bevat een weergave van de achtergrond van het probleem/onderwerp van je onderzoek, de reden waarom het een probleem is en waarom het belangrijk is om het te onderzoeken.
 - i. Een probleem kan worden gedefinieerd als een vraagstuk dat bestaat binnen de literatuur, theorie of praktijk, zodat onderzoek noodzakelijk is.
 - ii. Presenteer de probleemstelling binnen een context die je beschrijft en beknopt verklaart.
2. Het tweede deel van de inleiding bevat de primaire en secundaire doelen/doelstellingen van het onderzoek en de onderzoeksvragen van het project:
 - i. De doelstelling moet een specifieke en nauwkeurige synopsis bevatten van het algemene doel van het onderzoek. Probeer er een zin in op te nemen die begint met 'Het doel van dit onderzoek is...'.
 - ii. Een tot drie afzonderlijke onderzoeksvragen met betrekking tot het probleem binnen het onderzoeksterrein. (Dit loopt vooruit op de hypothesen die getoetst worden, hetgeen hierna wordt behandeld.)
 - iii. Formuleer de onderzoeksvra(a)g(en) in zeer heldere taal (in de vorm van 'hoe', 'waarom' of 'wat' vragen).

6. **Theoretisch kader**

Het theoretisch overzicht betreft de literatuur die je hebt gelezen en biedt een context voor je onderzoeksvra(a)g(en). Hieruit moet blijken dat het onderzoek noodzakelijk is en dat de schrijver kennis heeft van het vakgebied. Ontwikkel een analytisch overzicht van eerdere pogingen om je afhankelijke variabele te verklaren of het probleem op te lossen. Geef geen opsomming in een volgorde van 'hij zei – zij zei', maar creëer een samenhangend overzicht van de bestaande literatuur.

Let op: Theorieën, theoretische kaders en argumentaties kunnen verschillende benaderingen vereisen in kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken.

1. Bij een kwantitatief onderzoek gebruik je de theorie deductief, aan het begin van de planning van het onderzoek. Het doel is toetsing of verificatie van een theorie. Je begint het onderzoek met de keuze van een theorie, waarna je gegevens verzamelt en overweegt of de theorie wordt bevestigd of weerlegd door de onderzoeksresultaten. De theorie vormt het kader van het gehele onderzoek en is een organisatie-model voor de onderzoeksvragen of de hypothesen van de procedure waarmee gegevens worden verzameld.
2. Bij een kwalitatief onderzoek hangt het gebruik van een theorie of een argumentatie af van de aard van het onderzoek. In een onderzoek dat bijvoorbeeld gericht is op *grounded theory* worden een theorie en theoretische basisprincipes afgeleid uit de bevindingen. Veel kwalitatief onderzoek is echter ook gericht op toetsing of verificatie van een theorie, zodat het theoretisch kader net als in kwantitatief onderzoek in een vroeg stadium bepaald en besproken dient te worden.

7. Vraagstellingen/hypothesen

Dit is een erg belangrijk onderdeel van je rapport en in veel gevallen ook het gedeelte dat de meeste hoofdbreken oplevert. Hieronder volgen een paar aanwijzingen voor je hypothesen.

Een onderzoeksvraag poneert een relatie tussen twee of meer variabelen, maar formuleert deze relatie als vraag. Een hypothese is een stelling omtrent de relaties tussen twee of meer variabelen. De keuze om een vraag of hypothese als uitgangspunt te nemen hangt af van factoren zoals het doel van het onderzoek, de aard van het ontwerp en de methodologie en de doelgroep van het onderzoek. In beide gevallen dien je alleen vragen stellen die te beantwoorden zijn!

Let op: Vragen hebben betrekking op normatief of censusonderzoek (Hoeveel zijn er? Bestaat er een relatie tussen?). Ze worden het vaakst gebruikt in kwalitatieve studies, hoewel het gebruik in kwantitatieve studies toeneemt. Hypothesen hebben betrekking op theoretisch onderzoek en worden doorgaans alleen in kwantitatief onderzoek gebruikt. Wanneer een schrijver een hypothese opwerpt, hoort die vergezeld te gaan van een uiteenzetting van de theorie waaruit de hypothese is voortgekomen (en de aannames die aan de theorie ten grondslag liggen). Zoals de conclusies op de gegevens gebaseerd horen te zijn, zo dienen de hypothesen op het theoretische kader te zijn gebaseerd.

Een hypothese kan twee vormen hebben:

1. Een nulhypothese ofwel de 'geen verschil'-vorm. Dat 'geen verschil' kan verwijzen naar theoretische concepten of geoperationaliseerde concepten. Het werken met een nulhypothese heeft meestal de voorkeur bij het schrijven van een hypothese.
2. Een 'alternatieve' vorm die de hypothese vormt die je kiest indien de nulhypothese wordt weerlegd. Deze kan ook op theoretische concepten of geoperationaliseerde concepten zijn gebaseerd.

Over het algemeen wordt de nulhypothese gebruikt indien de theorie/literatuur geen hypothetische relatie tussen de onderzochte variabelen suggereert. Het alternatief is doorgaans bestemd voor situaties waarin de theorie of het onderzoek een relatie of gerichte interactie suggereert.

Ten slotte moet je je bewust zijn van het verschil tussen de onderzoeksvra(a)g(en) en het doel van het onderzoek. Wanneer het doel van het onderzoek een verbeterde toegankelijkheid van media voor blinden is, vormt 'hoe kan de toegankelijkheid van media voor blinden worden verbeterd?' geen goede onderzoeksvraag. Een betere formulering van de onderzoeksvraag is: 'draagt audio-ondersteuning bij aan een betere interactie van blinden met websites?'

8. Onderzoeksmethoden

Het gedeelte met methoden of procedures vormt het hart van het onderzoeksrapport. Het beschrijft de belangrijkste methoden die je bij de verrichting van het onderzoek hebt gebruikt. Beschrijf de activiteiten zo gedetailleerd mogelijk en zorg dat hun volgorde duidelijk is. Geef aan welke methodologische stappen je neemt om alle vragen te beantwoorden of om alle hypothesen uit het deel 'Vraagstellingen/hypothesen' te toetsen. Het gedeelte over onderzoeksmethoden dient de volgende onderwerpen te bevatten:

- i. **Onderzoeksofzet:** Beschrijf de onafhankelijke en afhankelijke variabelen. Breng een duidelijk en nauwkeurig onderscheid aan tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabelen en zorg dat de lezer ze goed kan begrijpen. De onafhankelijke variabelen zijn vaste gegevens die de onderzoeker bepaalt. De verrichtingen van de proefpersonen die de onderzoeker niet kan bepalen, worden de afhankelijke variabelen genoemd. Wanneer proefpersonen bijvoorbeeld een horrorfilm of comedy bekijken en daarna hun 'stemming' wordt gemeten, is het 'genre' van de film de onafhankelijke variabele en de scores op stemming de afhankelijke variabele. Beschrijf de logische onderbouwing van je onderzoek (bijvoorbeeld een 2x2 opzet: soort film (horror/comedy) versus geslacht (man/vrouw)). Let goed op de zogeheten versturende variabelen (de ruis die de gewenste informatie versluiert). Tussenkomen variabelen zijn te minimaliseren met verschillende soorten controle of met een goede schatting en verwerking in een gerandomiseerd proces. Geef aan welke variabelen je wilt bepalen en hoe je dat gaat doen, experimenteel of statistisch, en welke variabelen je wilt randomiseren en de aard van de gerandomiseerde eenheid (studenten, cijfers, scholen, enzovoort).
- ii. **Operationaliseren:** Geef de operationele definities van concepten. Dit is een cruciale stap in het onderzoeksrapport. Dit is bijvoorbeeld het punt waarop een literatuurconcept zoals "bescheidenheid is gerelateerd aan schoolprestaties" zich ontwikkelt tot "scores op de Mathematics Self-Efficacy Scale (MSES) zijn gerelateerd aan het Grade Point Average (GPA)." Strikt genomen zijn de resultaten van je onderzoek alleen rechtstreeks relevant voor de instrumentele of operationele stellingen.
- iii. **Instrumentatie:** Bespreek de instrumenten die je van plan bent te gebruiken (survey, tabel, interviewprotocol, observatiematrix). Indien bepaalde instrumenten al eerder zijn gebruikt, verwijst je naar eerdere onderzoeken en bevindingen met betrekking tot betrouwbaarheid en validiteit. Als instrumenten nog niet eerder zijn gebruikt, beschrijf je de te volgen procedures om hun betrouwbaarheid en validiteit te toetsen. In dat geval is een pilot-onderzoek van groot belang (zie viii).
- iv. **Participanten:** Definieer de populatie waaruit proefpersonen zijn geselecteerd en beschrijf de proefpersonen die daadwerkelijk in je onderzoek participeren. Het is van groot belang om de kwesties omtrent het nemen van steekproeven te beschrijven. De steekproef is cruciaal voor de validiteit van je onderzoek. Er zijn twee soorten validiteit:
 - o Externe validiteit: de mate waarin de resultaten van een onderzoek te generaliseren zijn naar andere mensen of situaties dan degene die in het onderzoek zijn geobserveerd. Om de bevindingen uit een steekproef te generaliseren dient de steekproef uit een ingekaderde populatie te zijn genomen volgens verschillende voorwaarden voor representatieve steekproeven.
 - o Interne validiteit: de mate waarin de resultaten van een onderzoek voortkomen uit de variabelen die zijn gemanipuleerd, gemeten of geselecteerd in plaats van andere variabelen die niet gesystematiseerd zijn.

Validiteit wordt verkregen door een gerandomiseerde steekproefopzet, die meestal uit twee afzonderlijke stappen bestaat:

 1. Gerandomiseerde selectie: participanten die in de steekproef worden opgenomen zijn willekeurig gekozen uit dezelfde populatie.
 2. Gerandomiseerde toewijzing: participanten in de steekproef worden op willekeurige wijze toegewezen aan een van de experimentele condities.

Ten slotte neem je gedetailleerde procedures op die je hebt gevolgd om weloverwogen toestemming te krijgen en anonimiteit en/of vertrouwelijkheid te garanderen.
- v. **Materiaal:** Een beschrijving van het gebruikte materiaal (objecten, videoclips, enz.).

- vi. Procedures: de manier waarop het experiment is verricht (wie, wat, waar, hoe, instructies), inclusief hun volgorde, het tijdstip waarop en de omgeving waarin het onderzoek is verricht.
- vii. Stadia: Beschrijf en verklaar de stadia van je onderzoek, zoals pilot-onderzoek of experimenten achteraf.
- viii. Gegevens verzamelen:
 - 1. Beschrijf hoe de gegevens zijn verzameld (op papier, elektronisch, enz.), opgeslagen en beschikbaar gemaakt voor verdere analyse.
 - 2. Beschrijf het format en de applicaties die je hebt gebruikt om de gegevens te verzamelen, op te slaan en te analyseren (b.v. SPSS, Excel).
 - 3. Beschrijf hoe de gegevens van subjecten kunnen worden geïdentificeerd.

9. Resultaten & analyse

Specificeer de procedures die je hebt gebruikt en benoem hen zorgvuldig (b.v. ANOVA, MANCOVA, HLM, etnografie, casuonderzoek, 'grounded theory'). Indien je codeerprocedures hebt gebruikt, beschrijf je deze gedetailleerd. Communiceer je precieze bedoelingen en redenen voor die bedoelingen aan de lezer. Hierdoor kun je (maar ook de lezer) de gemaakte keuzes en gevolgde procedures beter evalueren. Geef kort aan welke analytische middelen je hebt gebruikt en beschikbaar stelt (bijvoorbeeld Ethnograph, NUDIST, AQUAD, SAS, SPSS, SYSTAT).

Presenteer je analyse in overeenstemming met de onderzoeksvragen/hypothesen en wees duidelijk over hetgeen je analyseert en presenteert. Gebruik waar mogelijk tabellen en cijfers om het materiaal te verduidelijken. Grafieken en tabellen horen voor zichzelf te spreken.

10. Discussie

De discussie bestaat uit vier hoofdonderdelen:

- i. Een uiteenzetting over de onderzoeksvragen/hypothesen in het licht van de resultaten en de analyse daarvan.
- ii. Een bespiegeling over de gevolgen hiervan voor het theoretisch kader, die mogelijk leidt tot een alternatief theoretisch kader of een alternatief voor onderdelen van dat kader.
- iii. Een bespiegeling over verbeteringen aan het onderzoek om relevantere, nauwkeurigere en/of hardere gegevens te verkrijgen.
- iv. Suggesties voor verder onderzoek.

11. Bronnen

Geef een volledige lijst van bronnen: boeken, artikelen, websites, enzovoorts. Gebruik de standaard APA-stijl voor bronnen (voor geautomatiseerde verwerking van bronnen kun je EndNote X3 voor Windows en Mac gebruiken). Meer informatie is verkrijgbaar bij het Crossmedialab.

12. Bijlagen

De noodzaak van volledige documentatie vereist meestal opname van toepasselijke bijlagen in het onderzoeksrapport. De volgende materialen lenen zich voor opname in een bijlage:

- i. Woordelijke weergave van instructies aan participanten.
- ii. Originele formulieren of enquêtes. Als er auteursrecht op een instrument rust, bevat de bijlage de schriftelijke toestemming van de auteursrechthouder voor het gebruik of het aankoopbewijs van het instrument.
- iii. Interviewprotocollen.
- iv. Scoreformulieren.
- v. Gedetailleerde gegevensresultaten.
- vi. Gedetailleerde beschrijvingen van materialen.
- vii. Een volledige lijst van de ruwe of verzamelde gegevens of verwijzingen naar de plaats waar de gegevens verkrijgbaar zijn (b.v. te downloaden).
- viii. Voorbeeld van formulier voor weloverwogen toestemming.

13. Colofon

Meld in het colofon kwesties omtrent auteursrecht, de plaats en datum van publicatie, mensen die bijdragen hebben geleverd, trefwoorden en bibliografische index (zoals NUR).

Aandachtspunten onderzoeksrapport

- Beschrijf je onderzoek beknopt en nauwkeurig.
- Richt je tot een doelgroep die een goede algemene ontwikkeling heeft maar op het gebied van jouw onderzoek relatief slecht geïnformeerd is.
- Vermijd uitspraken die suggereren dat op dit terrein weinig onderzoek is gedaan, of dat het verrichte onderzoek te breed is om gemakkelijk te kunnen samenvatten. Zulke beweringen zijn meestal een teken dat de schrijver niet goed op de hoogte is van de literatuur.
- Maak gebruik van illustraties en informatieve grafische elementen om bepaalde zaken te benadrukken.
- Controleer de spelling van je definitieve versie!
- Stel het definitieve document en bijhorende documenten (b.v. gegevensoverzichten) beschikbaar aan het Crossmedialab.

De relatie tussen het onderzoeksvoorstel, -plan en -rapport

Uiteraard hebben alle drie de documenten eenzelfde doel (onderzoek verrichten) en zijn ze chronologisch verbonden: een onderzoeksplan is niet mogelijk zonder goedgekeurd onderzoeksvoorstel en voor een onderzoeksrapport is een goedgekeurd onderzoeksplan vereist. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze documenten bepaalde gemeenschappelijke onderdelen hebben. Niettemin hebben alle drie de documenten een ander oogmerk:

- Het onderzoeksvoorstel moet de onderzoeksgroep overtuigen dat de onderzoeksvraag relevant en uitvoerbaar is en dat jij bij uitstek degene bent om het onderzoek uit te voeren.
- Het onderzoeksplan moet het onderzoek hanteerbaar maken via een gedetailleerde opzet van alle facetten.
- Het onderzoeksrapport is een wetenschappelijke rechtvaardiging van het onderzoek zoals het is verricht en biedt de onderzoeksgemeenschap nieuwe, waardevolle kennis voor verder onderzoek.

De onderstaande tabel inventariseert de relatie tussen de afzonderlijke documenten door de verschillende delen aan elkaar te koppelen.

Onderzoeksvoorstel	Onderzoeksplan	Onderzoeksrapport
Werktitel	Titelpagina	Titelpagina
Identificatie		
x	x (in Hoofdpunten)	Inhoudsopgave
x	x	Voorwoord
x	Samenvatting	Samenvatting
Doelen	Doelen/doelstellingen/ vraagstellingen/hypothesen	Inleiding
Achtergrond en uitgangspunten	Achtergrond en uitgangspunten	
Theorie/literatuur	Theorie/literatuur	Theoretisch kader
x (in Doelen)	x (in Doelen)	Vraagstellingen/hypothesen
Onderzoeksmethoden	Onderzoeksmethoden	Onderzoeksmethoden
x	Participanten	
x	Procedures	
x	Gegevens verzamelen en analyseren	
Verwachte resultaten	Verwachte resultaten	Resultaten & analyse
Planning	Planning, budget en middelen	x
Risico's	Risico's	x
x	Hoofdpunten	x (in Inhoudsopgave)
x	x	Discussie
Bronnen	Bronnen	Bronnen
x	x	Bijlagen
x	x	Colofon

Aanbevolen literatuur

De onderstaande publicaties kunnen nuttig zijn bij je onderzoek. Deze publicaties zijn verkrijgbaar bij de '[Mediatheek](#)' van de Faculteit Communicatie & Journalistiek en/of bij het [Crossmedialab](#).

Een onderzoeksvoorstel en onderzoeksplan schrijven

Nederlands:

Buuren, Hans van et al. 2009. *Onderzoek : de basis (3e ed.)*. Groningen [etc.], Wolters-Noordhoff
Grit, Roel & Julsing, Mark. 2009. *Zo doe je een onderzoek*. Groningen [etc.], Noordhoff.

Engels:

Bell, Judith. 2007. *Doing your research project : a guide for first-time researchers in education, health and social science (4th ed.)*. Maidenhead, Open University Press.

Een onderzoeksrapport schrijven

Nederlands:

Feijen, Erik & Trietsch, Pepijn. 2007. *Snel afstuderen! : stap voor stap naar een geslaagde scriptie*. Bussum, Coutinho.

Haag, Esther & Dirven, Jeanne. 2008. *Schrijven in stappen : handboek voor de verslaglegging van literatuuronderzoek (3e [herz.] ed.)*. Den Haag, Lemma.

Hertz, Brigitte. 2005. *Presenteren van onderzoek*. Meppel, Boom Onderwijs.

Mertens, Jef. 2006. *Praktijkonderzoek voor bachelors : leidraad voor studenten bij het (af)studeren in het competentiegericht HBO*. Bussum, Coutinho.

Engels:

Glatthorn, Allan A. & Joyner, Randy L. 2005. *Writing the winning thesis or dissertation : a step-by-step guide (2nd ed.)*. Thousand Oaks CA, Corwin Press.

Rudestam, Kjell Erik & Newton, Rae R. 2001. *Surviving your dissertation : a comprehensive guide to content and process (2nd ed.)*. Thousand Oaks CA, Sage.

Walliman, Nicholas. 2004. *Your undergraduate dissertation : the essential guide for success*. Londen, Sage.

Onderzoek verrichten

Nederlands:

Baarda, D.B. 2009. *Dit is onderzoek : richtlijnen voor het opzetten, uitvoeren en evalueren van kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen [etc.], Noordhoff Uitgevers.

Baarda, D.B. & Goede, M.P.M. de. 2006. *Basisboek methoden en technieken : handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek. (4e [herz.] ed.)*. Groningen [etc.], Wolters-Noordhoff.

Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Teunissen, J. 2005. *Basisboek kwalitatief onderzoek : handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek (2e [herz.] ed.)*. Groningen [etc.], Stenfert Kroese [etc.].

Swanborn, P.G. 2002. *Basisboek sociaal onderzoek*. Den Haag, Boom.

Verhoeven, Nel. 2010. *Wat is onderzoek? : praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs (3e [herz.] ed.)*. Amsterdam, Boom onderwijs.

Engels:

- Bruhn Jensen, Klaus (ed.). 2002. *A Handbook of Media and Communication Research*. Routledge.
- Davies, Maire Messenger & Nick Mosdell. 2006. *Practical Research Methods for Media and Cultural Studies. Making People Count*. Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Denscombe, Martyn. 2007. *The good research guide : for small-scale social research projects (3rd ed.)*. Buckingham [etc.], McGraw-Hill.
- Gilbert, Nigel. 2008. *Researching social life (3rd ed.)*. London [etc.], Sage.
- Hornig Priest, Susanna. 2009. *Doing media research : an introduction (2nd ed.)*. Thousand Oaks [etc.], Sage.
- Messenger Davies, Máire & Mosdell, Nick. 2006. *Practical research methods for media and cultural studies : making people count*. Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Stebbins, Leslie F. 2006. *Student guide to research in the digital age : how to locate and evaluate information sources*. Westport, Libraries Unlimited.
- Swanborn, P.G. 2009. *Research methods : the basics*. The Hague, Boom onderwijs.
- Verhoeven, Nel. 2008. *Doing research : the hows and whys of applied research (2nd [rev.] ed.)*. Amsterdam, Boom academic.

Gegevens analyseren

Nederlands:

- Boer, Dirk-Jan den et al. 2005. *Methodologie en statistiek voor communicatie-onderzoek (2e ed.)*. Deventer, Kluwer.
- Brinkman, Joep. 2008. *Beroep op onderzoek : van doelgerichte onderzoeksopzet tot toepasbare conclusie*. Groningen [etc.], Wolters-Noordhoff.
- Brinkman, Joep. 2006. *Cijfers spreken : statistiek en methodologie voor het hoger onderwijs (4e ed.)*. Groningen, Wolters-Noordhoff.
- Smabers, Roel et al. 2008. *Online onderzoek*. Groningen [etc.], Wolters-Noordhoff.

Ook zijn er meerdere SPSS-handboeken beschikbaar.

Informatie over crossmediaal onderzoek

Nederlands:

- Bronner, Fred. 2006. *Multimediasynergie in reclamecampagnes*. Amsterdam: SWOCC.
- Reynaert, Indira & Daphne Dijkerman. 2009. *Basisboek Crossmedia Concepting*. Meppel: Boom.
- Van Vliet, Harry. 2008. *Idola van de Crossmedia*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Van Vliet, Harry (Red.). 2010. *Van ARG tot Widget-TV*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Van Vliet, Harry & Erik Hekman. 2010. *Ikweetwatditis*. Utrecht: Hogeschool Utrecht. (Cell Cahier light)

Engels:

- Bryant, Jennings & Mary Beth Oliver. 2009. *Media Effects. Advances in theory and research (3rd edition)*. New York, Londong: Routledge
- Jenkins, Henry. 2006. *Convergence Culture. Where old and new media collide*. New York, London: New York University Press.
- Van Vliet, Harry. 2008. *The zone of proximal media development*. Deventer: Plan B.

Voor een beknopte woordenlijst van onderzoekstermen, zie: <http://psy.st-andrews.ac.uk/resources/glossary.shtml>. Meer informatie is te vinden op: <http://www.crossmedialab.nl/crossbow>.

Colofon

Redactie:

Harry van Vliet

Met bijdragen van:

Erik Hekman, Kees Winkel, Jelke de Boer, Dick Swart, Niniane Veldhoen, Matthijs Rotte, Rogier Brussee, Harry Smals, Yvonne Buma, Ad van den Brekel en Henk-Jan Rebel.

Onderzoekstemplates

© Hogeschool Utrecht – Kenniscentrum Communicatie & Journalistiek.

November 2010.

Deze publicatie is een product van het Crossmedialab. Het Crossmedialab is de werkplaats van de Faculteit Communicatie & Journalistiek, Hogeschool Utrecht, waar toegepast onderzoek wordt verricht naar crossmediale ontwikkelingen op de terreinen media, cultureel erfgoed, marketing en onderwijs. Het Crossmedialab publiceert onderdelen van zijn onderzoek in zogeheten 'Cell Cahiers' en in de serie 'LabRats'. Mocht u nog specifieke vragen hebben over dit onderzoek of over de activiteiten van het Crossmedialab, neem dan gerust contact met ons op. Ga naar onze website <http://www.crossmedialab.nl> of stuur een e-mail naar harry.vanvliet@hu.nl.

Het is toegestaan om:

- te delen: het werk te kopiëren, verspreiden en overdragen,
- te herzien: het werk aan te passen

Onder de volgende voorwaarden:

- Vermelding — Je dient het werk te vermelden op de manier die de auteur of licentiehouder voorschrijft (maar niet op een manier die suggereert dat zij jou of je gebruik van het werk onderschrijven).
- Niet-commercieel — Je mag dit werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.
- Delen op dezelfde wijze — Indien je het werk wijzigt, aanpast of uitbreidt, mag je het resultaat alleen verspreiden onder dezelfde of een gelijksoortige licentie als dit werk.

Met dien verstande dat:

- Elke bovenstaande voorwaarde wordt opgeschort indien je toestemming van de auteursrechthouder hebt gekregen.
- Publiek domein: wanneer het werk of onderdelen daarvan binnen het publiek domein valt onder de desbetreffende jurisprudentie, wordt deze status in geen enkel opzicht aangetast door de licentie.
- Andere rechten: onderstaande rechten worden in geen enkel opzicht aangetast door de licentie:
 - Het citaatrecht of andere toepasselijke uitzonderingen en beperkingen van het auteursrecht;
 - Het auteursrecht van de schrijver;
 - Rechten die andere personen kunnen bezitten, hetzij op het werk zelf, hetzij op het gebruik van het werk, zoals publicatie of rechten met betrekking tot de persoonlijke levenssfeer.

Waarschuwing — Bij hergebruik of verspreiding dien je de licentievoorwaarden van dit werk aan derden kenbaar te maken.